

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
MICHAŁ JĘDRZEJCZYK

KNO.410.5.1.2024

Pan
Dariusz Wieczorek
Minister Nauki
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst zmieniony zgodnie z treścią uchwały Nr 9/2025 Kolegium Najwyższej Izby Kontroli z dnia 19 lutego 2025 r. oraz uwzględniający sprostowanie oczywistej omyłki pisarskiej dokonane w dniu 9 stycznia 2025 r.

P/24/095 – Finansowanie kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów przez wybrane jednostki publiczne

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
nik@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Dariusz Wieczorek, Minister Nauki, od 13 grudnia 2023 r.² W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: – Pan Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki, od 19 października 2020 r. do 27 listopada 2023 r. – Pan Krzysztof Szczuicki, Minister Edukacji i Nauki, od 27 listopada do 13 grudnia 2023 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przyznawanie środków finansowych kościołom i związkom wyznaniowym oraz ich osobom prawnym. 2. Rozliczanie środków finansowych przekazanych kościołom i związkom wyznaniowym oraz ich osobom prawnym.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 z uwzględnieniem działań wcześniejszych i późniejszych mających związek z kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	1. Piotr Główka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/43/2024 z dnia 5 września 2024 r. 2. Łukasz Salamon, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/44/2024 z dnia 5 września 2024 r. 3. Mateusz Seroła, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/45/2024 z dnia 5 września 2024 r. 4. Joanna Hołowacz, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21520. (akta kontroli str. 1-3)

¹ Dalej: Ministerstwo.

² Dalej: Minister lub minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

Przyznawanie przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki środków dla kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów odbywało się w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 lipca 2019 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce⁵ oraz ustanowione programy i przedsięwzięcia Ministra.

Środki przekazano uczelniom kościelnym w łącznej wysokości 1 258 499,2 tys. zł, w tym w szczególności w formie subwencji w kwocie 1 049 718,8 tys. zł, dotacji podmiotowej w kwocie 122 355,1 tys. zł, dotacji celowej na wydatki majątkowe w kwocie 47 690,5 tys. zł, środków w ramach programów i przedsięwzięć Ministra w wysokości 21 557 tys. zł oraz dotacji celowej na wydatki bieżące (zadania zlecone w trybie art. 404 uPWSN) w wysokości 10 957,6 tys. zł. Sześć katolickich uczelni kościelnych wydatkowało z przekazanych środków łącznie 1 251 995,2 tys. zł, natomiast jedna uczelnia kościelna Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego wydatkowała 3 546,7 tys. zł. Osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektóre związane z nimi podmioty, w okresie objętym kontrolą wydatkowały łącznie 10 845,5 tys. zł, z tego 195,8 tys. zł organizacje związane z Polskim Autokefalicznym Kościołem Prawosławnym. Pozostałe środki zostały wykorzystane przez organizacje związane z Kościołem katolickim.

Przyznawanie środków finansowych dla uczelni kościelnych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów w latach 2022-2023 w Programie „Rozwój czasopism naukowych”⁶ nie przebiegało prawidłowo. Minister zawarł 46 umów na realizację projektu w ramach Programu RCN z uczelniami kościelnymi i powiązanymi z nimi podmiotami o łącznej wartości 3 047,2 tys. zł, jak również 456 umów z pozostałymi wnioskodawcami, pomimo niedotrzymania przez nich 30-dniowego terminu określonego w § 14 rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie programu „Rozwój czasopism naukowych”⁷ na przedłożenie podpisanych umów. Ponadto Minister dokonywał zmian warunków umów przed ich zawarciem, pomimo że przepisy rozporządzenia nie przewidywały podejmowania przez Ministra takich działań.

Minister naruszył art. 5 ust. 3a ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej⁸ nie wydając, w wymaganych przypadkach, zaświadczeń wskazujących wysokość faktycznie udzielonej pomocy publicznej. Pomimo, że Program RCN był objęty przepisami dotyczącymi pomocy publicznej de minimis, Minister nie informował w wymaganym terminie Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów⁹ o udzielonej pomocy oraz nie dokonywał terminowo aktualizacji danych w sprawozdaniu, czym naruszył § 6 ust. 2 oraz § 8a ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 2008 r. w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, informacji o nieudzieleniu takiej pomocy oraz sprawozdań o zaległościach przedsiębiorców we wpłatach świadczeń należnych na rzecz sektora finansów publicznych¹⁰. W efekcie powyższego Prezes UOKiK nie dysponował rzetelnymi

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm. Dalej: uPWSN.

⁶ Dalej: Program RCN.

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1514, ze zm. Dalej: rozporządzenie RCN.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 702, ze zm. Dalej: ustawa o pomocy publicznej.

⁹ Dalej: Prezes UOKiK.

¹⁰ Dz. U. z 2024 r. poz. 161, ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej.

danymi do sporządzenia sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej przekazywanych Radzie Ministrów oraz Komisji Europejskiej.

Przedłożenie przez 33 beneficjentów, w tym cztery uczelnie kościelne i powiązane z nimi podmioty raportów końcowych nastąpiło w terminie 60 dni od daty zakończenia projektów. Raporty te nie zostały dotychczas zatwierdzone przez Ministra.

Przyznawanie i rozliczanie środków finansowych dla kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki¹¹ określonego komunikatami Ministra¹² w objętej badaniem próbie 30 umów na łączną kwotę 24 878,8 tys. zł przebiegało – za wyjątkiem dwóch przypadków – prawidłowo. W zakresie przyznawania środków stwierdzono nieprawidłowość dotyczącą przekroczenia terminu na przekazanie podpisanej umowy przez beneficjenta. Natomiast w przypadku rozliczeń jeden beneficjent nie zrealizował jednego z kluczowych warunków umowy, co było w zawartej umowie obarczone sankcją uznania umowy za niewykonaną, a pomimo tego Minister uznał tę umowę za zrealizowaną i rozliczoną.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przyznawanie środków finansowych kościołom i związkom wyznaniowym oraz ich osobom prawnym

Opis stanu faktycznego

1. W latach 2021-2023 najwięcej środków przekazano Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu Jana Pawła II w Lublinie¹⁴ (845 804,8 tys. zł), następnie Uniwersytetowi Papieskiemu im. Jana Pawła II w Krakowie¹⁵ (196 973,7 tys. zł), Uniwersytetowi Ignatianum w Krakowie¹⁶ (148 191,1 tys. zł), Akademii Katolickiej w Warszawie¹⁷ (37 309,3 tys. zł), Papieskiemu Wydziałowi Teologicznemu we Wrocławiu¹⁸ (26 503,8 tys. zł), Prawosławnemu Seminarium Duchownemu w Warszawie (3 546,7 tys. zł) i Wyższemu Instytutowi Teologicznemu w Częstochowie (169,9 tys. zł).

Spośród działających w ramach systemu szkolnictwa wyższego i nauki 16 uczelni kościelnych, w latach 2021-2023 siedem wydatkowało przyznane przez Ministra

¹¹ Dalej: „Program NPRH” lub „NPRH”.

¹² Komunikat Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2020 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków (Komunikat Ministra z 2020 r.); Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 maja 2022 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków (Komunikat Ministra z 2022 r.), zmieniony komunikatem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 12 sierpnia 2022 r. o zmianie komunikatu o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków; Komunikat Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 marca 2023 r. w sprawie naboru wniosków do programu „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w ramach modułu „Fundamenty”.

¹³ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁴ Dalej: KUL.

¹⁵ Dalej: UPJPiI.

¹⁶ Dalej: Do 30 września 2023 r. Akademia Ignatianum w Krakowie, od 1 października 2023 r. Uniwersytet Ignatianum w Krakowie. Dalej: UIK.

¹⁷ Dalej: AKW.

¹⁸ Dalej: PWT.

środki w wysokości 1 255 541,9 tys. zł. Sześć uczelni miało charakter katolicki, a jedna (Prawosławne Seminarium Duchowne w Warszawie) była uczelnią Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego. Najwięcej środków wykorzystał KUL (843 828,3 tys. zł), UPJPII (196 945,9 tys. zł) i UIK (147 332 tys. zł). AKW wykorzystała 37 246,6 tys. zł, a PWT 26 484,2 tys. zł. Najmniej środków z części 28 budżetu państwa wykorzystało Prawosławne Seminarium Duchowne w Warszawie (3 546,7 tys. zł) oraz Wyższy Instytut Teologiczny w Częstochowie (158,2 tys. zł).

Dominującą formą finansowania uczelni kościelnych była subwencja, która dla ww. jednostek wyniosła łącznie 1 049 718,8 tys. zł, tj. 83,6% wykorzystanych przez uczelnie środków. Największą kwotę subwencji wydatkował KUL (694 343,7 tys. zł) oraz UPJPII (169 334,5 tys. zł). UIK wykorzystał 127 200 tys. zł, AKW – 31 316,2 tys. zł, PWT – 24 201,7 tys. zł, a Prawosławne Seminarium Duchowne w Warszawie 3 323 tys. zł.

Kolejnym źródłem finansowania działalności uczelni kościelnych były dotacje podmiotowe, które wykorzystano w kwocie 122 355,1 tys. zł, tj. 9,75% wykorzystanych przez uczelnie środków. Najwięcej środków z ww. dotacji wydatkował KUL (82 965,7 tys. zł), a następnie UPJPII (16 516,5 tys. zł), UIK (14 955,6 tys. zł), AKW (5 365,1 tys. zł), PWT (2 172,6 tys. zł), Prawosławne Seminarium Duchowne w Warszawie (221,4 tys. zł) i Wyższy Instytut Teologiczny w Częstochowie (158,2 tys. zł).

Dotacje celowe na wydatki majątkowe wydatkowano w kwocie 47 690,5 tys. zł, tj. 3,8% wykorzystanych przez uczelnie środków, z czego najwięcej KUL (38 089 tys. zł), UPJPII (9 460 tys. zł) i UIK (141,4 tys. zł). Z kolei środki w ramach programów i przedsięwzięć Ministra w wysokości 21 557 tys. zł, tj. 1,7% wykorzystanych przez uczelnie środków, wydatkowały KUL (16 943,4 tys. zł), UIK (2 766 tys. zł), UPJPII (1 293,5 tys. zł), AKW (511,9 tys. zł) oraz PWT (42,1 tys. zł). Dotacje celowe na wydatki bieżące (zadania zlecone w trybie art. 404 uPWSN) w wysokości 10 957,6 tys. zł, tj. 0,9% wydatkowanych przez uczelnie środków, zostały wykorzystane przez KUL (8 839 tys. zł) i UIK (2 118,6 tys. zł).

W okresie objętym kontrolą KUL wykorzystał 895,2 tys. zł z budżetu środków europejskich oraz 127,3 tys. zł w ramach finansowania i współfinansowania projektów europejskich. Pozostałe środki ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki¹⁹ wykorzystane przez uczelnie kościelne wyniosły 2 240,3 tys. zł, tj. 0,2% wykorzystanych przez uczelnie środków.

(akta kontroli str. 4-199, 954-958, CD-2, 983-984, 985-987, 992-1015)

Szczególną formą finansowania działalności uczelni, w tym kościelnych, w okresie objętym kontrolą było przekazywanie przez ministra finansów, na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki, papierów wartościowych (obligacji). Ta forma wsparcia wyniosła ogółem 200 000 tys. zł, a otrzymały ją dwie uczelnie – KUL (150 000 tys. zł) i UPJPII (50 000 tys. zł)²⁰.

(akta kontroli str. CD-2, 983-984, 992-1004)

Poza uczelniami kościelnymi, w okresie objętym kontrolą, środki z części 28 budżetu państwa otrzymywały i wykorzystywały również inne osoby prawne Kościoła katolickiego – Diecezja Sandomierska w ramach programu Ministra „Społeczna Odpowiedzialność Nauki” (1 515,5 tys. zł) oraz Polskie Towarzystwo

¹⁹ Nagrody Ministra za całokształt dorobku, osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne, stypendia Ministra za wybitne osiągnięcia dla studentów i doktorantów, pozostałe rozliczenia bieżące z uczelnią (np. noty za delegacje, zwrot składki zdrowotnej).

²⁰ Dodatkowo, w 2022 r., KUL otrzymał na wniosek Ministra Zdrowia 40 000 tys. zł na działania związane z utworzeniem lub prowadzeniem studiów na kierunku lekarskim.

Teologiczne w ramach programów „Doskonała Nauka oraz NPRH” (333,9 tys. zł). Środki z programu „Doskonała Nauka”, w latach 2022-2023, wydatkowały także dwie osoby prawne Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego, tj. Lubelski Instytut Kultury Prawosławnej i Chełmskie Centrum Kultury Prawosławnej – odpowiednio 129,7 tys. zł i 66,1 tys. zł. Z tytułu finansowania zadań wynikających z indywidualnych potrzeb kierownictwa środki z części 28 budżetu państwa wykorzystywało Krajowe Biuro Organizacyjne Światowych Dni Młodzieży (158,7 tys. zł), Instytutu „Niedziela” (10 tys. zł) oraz Wydawnictwa „Jedność” (0,1 tys. zł).

(akta kontroli str. CD-2, 983-984, 989-1015)

Środki ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki były również wydatkowane przez siedem wydziałów teologicznych działających na uczelniach publicznych oraz Wydział Prawa Kanonicznego, Wydział Studiów nad Rodziną i kierunków nauk kościelnych funkcjonujące w ramach Wydziału Teologicznego i Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie²¹. Z danych przekazanych przez uczelnie wynika, że na ww. wydziałach i kierunkach wykorzystano w latach 2021-2023 środki w łącznej wysokości 172 147,1 tys. zł, z czego największą część stanowiły subwencje przyznane w kwocie 164 940,5 tys. zł (95,8%), środki w ramach programów i przedsięwzięć Ministra²² w wysokości 2 876,8 tys. zł (1,7%) i dotacje podmiotowe w wysokości 2 639 tys. zł (1,5%). Wydatkowane środki otrzymane w ramach finansowania i współfinansowania projektów ze środków europejskich wyniosły 1 310,7 tys. zł (0,8%), a środki na zadania zlecone w trybie art. 404 ust. 1 uPWSN 380 tys. zł (0,2%).

(akta kontroli str. 4-199, CD-2, 983-984, 989-1015)

Ponadto, środki z części 28 budżetu w latach 2021-2023 były wykorzystywane w ramach m.in. programów i przedsięwzięć Ministra przez szereg podmiotów związanych z Kościołem katolickim, w tym: Fundację „Pro Futuro Theologiae” (1 985,9 tys. zł), Akademię Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (1 403,1 tys. zł), Fundację Instytut Mediów (988,2 tys. zł), Fundację „Lux Veritatis” (202 tys. zł), Fundację Rozwoju Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (1 680,1 tys. zł), Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (793,7 tys. zł), Fundację Ignatianum w Krakowie (729,9 tys. zł), Instytut Statystyki Kościoła Katolickiego (527,7 tys. zł), Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (87,5 tys. zł), Instytut Wydawniczy Księża Misjonarzy (73,7 tys. zł), Fundację Opoka (51 tys. zł), Towarzystwo Naukowe Franciszka Salezego (49 tys. zł), Stowarzyszenie Kanonistów Polskich (32,7 tys. zł), Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu (18 tys. zł) i Katolickie Radio Podlasie (9 tys. zł).

(akta kontroli str. 959-980, CD-2, 983-984)

Uczelnie kościelne, wydziały teologiczne oraz wydziały nauk kościelnych uczelni publicznych, jak również podmioty związane z Kościołem katolickim korzystały

²¹ W przypadku UKSW były to Wydział Prawa Kanonicznego, Wydział Filozofii Chrześcijańskiej i Wydział Studiów nad Rodziną. W ramach Wydziału Teologicznego funkcjonował kierunek świecki dziennikarstwo i komunikacja społeczna, a w ramach Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej funkcjonowały kierunki psychologia, kognitywistyka i ochrona środowiska nie podlegające zwierzchnictwu kościelnemu. Dalej: UKSW.

²² Programy pn.: „Rozwój Czasopism Naukowych”, „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”, „Społeczna Odpowiedzialność Nauki”, „Społeczna Odpowiedzialność Nauki II”, „Doskonała Nauka”, „Doskonała Nauka II”, „Diamantowy Grant”, „Dialog”, „Perły Nauki”.

także ze wsparcia Narodowego Centrum Badań i Rozwoju²³ oraz Narodowego Centrum Nauki²⁴.

W latach 2021-2023 uczelnie kościelne wydatkowały środki pochodzące z NCBR w wysokości łącznie 59 156,3 tys. zł, z czego najwięcej: KUL (31 500,3 tys. zł), UIK (16 863,2 tys. zł) i UPJPII (9 026,9 tys. zł). Przyznane przez NCBR środki wydatkował również: PWT (965,9 tys. zł) oraz należąca do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego, Wyższa Szkoła Teologiczno-Humanistyczna im. Michała Beliny-Czechowskiego w Podkowie Leśnej (800 tys. zł), jak również w 2021 r. Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu (452 tys. zł).

NCN w okresie objętym kontrolą przekazał ww. podmiotom łącznie 6 026,4 tys. zł, z czego uczelniom kościelnym 5 270,1 tys. zł, a wydziałom nauk kościelnych na uczelniach publicznych 456,3 tys. zł. W przypadku wykorzystanych środków, w tym środków przyznanych przed 2021 r., w latach 2021-2023 łącznie wykorzystano 11 038 tys. zł²⁵, z tego uczelnie kościelne wykorzystały 7 756,5 tys. zł²⁶, wydziały nauk kościelnych na uczelniach publicznych 3 147,1 tys. zł²⁷, a podmiot powiązany z kościołem katolickim²⁸ 134,4 tys. zł (całość przyznana przed 2021 r.).

(akta kontroli str. 200-234)

2. Kontrolą objęto finansowanie przez MNiSW kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów w zakresie dwóch Programów Ministra, tj. Programu „Rozwój czasopism naukowych” i Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki.

W latach 2022-2023 w ramach Programu RCN wydatkowano łącznie 18 569,3 tys. zł, tj. 4 721,5 tys. zł w 2022 r. i 13 847,8 tys. zł w 2023 r. na podstawie łącznie 502 umów, z których 452 zawarto w 2022 r. i 50 w 2023 r.

W ramach Programu NPRH w latach 2021-2023 wydatkowano łącznie 91 536,7 tys. zł, tj. w 2021 r. wydatkowano 31 987,4 tys. zł na podstawie 226 umów, w 2022 r. 29 482,9 tys. zł na podstawie 245 umów i w 2023 r. 30 066,4 tys. zł na podstawie 256 umów.²⁹

(akta kontroli str. 378-384, 517-526, 1258-1267)

W 2021 r. Minister zaplanował środki finansowe w cz. 28 budżetu państwa „Szkolnictwo wyższe i nauka” w kwocie 40 000 tys. zł na realizację Programu RCN. Celem było wsparcie polskich czasopism naukowych w realizacji strategii ich rozwoju obejmujących działania zmierzające do podniesienia poziomu praktyk wydawniczych i edytorskich, zwiększenia wpływu czasopism na rozwój nauki oraz utrzymania się czasopism w międzynarodowym obiegu naukowym. Szczegółowe warunki udziału w programie, tryb przeprowadzenia naboru do programu, a także warunki i tryb przyznawania oraz rozliczania pomocy de minimis w ramach ww. programu określone zostały w rozporządzeniu RCN.

(akta kontroli str. 385-497)

Minister zgodnie z § 9 rozporządzenia RCN w dniu 2 września 2021 r. wydał komunikat w sprawie naboru wniosków do Programu RCN, określając w nim termin składania wniosków od 6 września 2021 r. od godziny 8.00 do 5 listopada

²³ Dalej: NCBR.

²⁴ Dalej: NCN.

²⁵ Środki przyznane przed 2021 r. stanowiły kwotę 5 011,7 tys. zł.

²⁶ Środki przyznane przed 2021 r. 2 486,5 tys. zł.

²⁷ Środki przyznane przed 2021 r. 2 390,8 tys. zł.

²⁸ Towarzystwo Naukowe KUL Jana Pawła II.

²⁹ Wydatkowane kwoty wynikają z liczby realizowanych umów w danym roku, w tym umów wieloletnich zawartych przed 2021 r. Umowy wieloletnie zostały wykazane w każdym kolejnym roku.

2021 r. do godziny 16.00 oraz wskazał system teleinformatyczny, za którego pośrednictwem można było składać wnioski.

Na podstawie art. 341 uPSWN, Minister zarządzeniem z dnia 22 kwietnia 2022 r.³⁰ powołał Zespół doradczy do spraw programu pod nazwą „Rozwój czasopism naukowych”³¹. Do zadań Zespołu RCN należała m.in.: ocena merytoryczna wniosków i przedstawienie ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki wyników tej oceny; opiniowanie umotywowanych zastrzeżeń złożonych w ramach naboru do programu przez wnioskodawców; ocena raportów rocznych i końcowych z wykorzystania środków finansowych przeznaczonych w ramach programu oraz opiniowanie wniosków o zmianę warunków umowy zawartych w ramach programu Ministra.

Ministerstwo nie dysponowało kryteriami w zakresie wyznaczania ekspertów do przeprowadzenia oceny merytorycznej wniosków oraz ich ponownej oceny w ramach złożonych zastrzeżeń. Przewodniczący Zespołu RCN kierował jego pracami, w szczególności przydzielał zadania członkom Zespołu, zaś ostateczna ocena merytoryczna każdego wniosku była dokonywana przez Zespół.

(akta kontroli str. 757-792, 892-901)

W okresie od czerwca 2022 r. do grudnia 2023 r. Minister dwukrotnie dokonał zmiany zarządzenia w sprawie powołania Zespołu RCN³². W obu przypadkach dotyczyło to składu osobowego oraz w jednym przypadku wydłużenia okresu, na który został powołany ww. Zespół.

(akta kontroli str. 757-792)

Na obsługę Zespołu RCN w Ministerstwie wydatkowano łącznie kwotę 218,7 tys. zł, z czego w 2022 r. – 182,7 tys. zł³³ i w 2023 r. – 36 tys. zł z tytułu wypłaty wynagrodzenia za udział członków w posiedzeniu Zespołu.

(akta kontroli str. 498-508)

Do pierwszej edycji Programu RCN zgłoszono 720 wniosków o łącznej wartości 54 649,5 tys. zł. Po przeprowadzeniu oceny formalnej przez Departament Programów Naukowych i Inwestycji, do oceny merytorycznej skierowano 585 wniosków o łącznej wartości 43 669,4 tys. zł. W wyniku przeprowadzonej w okresie od 25 maja 2022 r. do 20 czerwca 2022 r. oceny merytorycznej Zespół RCN wskazał ówczesnemu Ministrowi Edukacji i Nauki 563 wnioski do finansowania w ramach Programu RCN, w tym 165 wniosków w zakresie pełnego finansowania o wartości 11 283 tys. zł oraz 398 wniosków w zakresie obniżonego finansowania o wartości 21 504 tys. zł.

(akta kontroli str. 509-516, 527-535, 793-885, 892-901)

W ramach Programu RCN ówczesny Minister Edukacji i Nauki zawarł w okresie od 14 listopada 2022 r. do 27 kwietnia 2023 r. 502 umowy na łączną kwotę 27 645,6 tys. zł, w tym 46 umów z uczelniami kościelnymi i powiązanymi z nimi podmiotami na łączną kwotę 3 047,2 tys. zł. Zawarcie umów z wnioskodawcami

³⁰ Tj. Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 kwietnia 2022 r. w sprawie powołania Zespołu doradczego do spraw programu pod nazwą „Rozwój czasopism naukowych” (Dz. Urz. MEiN z 2022 r., poz. 34 ze zm.).

³¹ Dalej: Zespół RCN lub Zespół.

³² Tj. Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 28 czerwca 2022 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Zespołu doradczego do spraw programu pod nazwą „Rozwój czasopism naukowych” (Dz. Urz. MEiN poz. 61) oraz Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 grudnia 2023 r. zmieniające zarządzenie w sprawie powołania Zespołu doradczego do spraw programu pod nazwą „Rozwój czasopism naukowych” (Dz. Urz. MN poz. 1).

³³ W tym: 65,3 tys. zł w ramach wynagrodzenia za udział w posiedzeniu Zespołu; 117 tys. zł w ramach wynagrodzenia za sporządzenie opinii oraz 458 zł tytułem zwrotu kosztów delegacji członka Zespołu.

nastąpiło pomimo niedotrzymania przez nich określonego w rozporządzeniu RCN terminu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. CD-1, 517-531, 886-901)

Na dzień 30 września 2024 r. Minister w ramach Programu RCN wydatkował łącznie 27 373,5 tys. zł (co stanowiło 99% przyznanych środków), w tym w 2022 r. 4 721,5 tys. zł, w 2023 r. 13 847,8 tys. zł oraz w 2024 r. 8 804,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 378-384)

Stosownie do § 6 rozporządzenia w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej podmiot udzielający pomoc publiczną, tj. ówczesny Minister Edukacji i Nauki zobowiązany był do sporządzenia i przekazania za pośrednictwem Systemu Harmonogramowania Rejestracji i Monitorowania Pomocy³⁴ sprawozdania o pomocy de minimis udzielonej w ramach Programu RCN. Minister przekazywał sprawozdania do systemu SHRIMP odpowiednio w dniach:

- 30 września 2022 r., tj. osiem dni³⁵ od daty udzielenia pomocy publicznej;
- 7 listopada 2022 r., tj. 41 dni³⁶ oraz 40 dni³⁷ od daty udzielenia pomocy publicznej;
- 15 listopada 2022 r., tj. 48 dni³⁸ od daty udzielenia pomocy publicznej;
- 16 listopada 2022 r., tj. 44 dni³⁹ od daty udzielenia pomocy publicznej;
- 24 listopada 2022 r., tj. 55 dni⁴⁰ od daty udzielenia pomocy publicznej;
- 28 listopada 2022 r., tj. 59 dni⁴¹ od daty udzielenia pomocy publicznej.

Sprawozdania te zostały przekazane do systemu SHRIMP z naruszeniem terminu, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 250-251, 258-261, 266-320, 376-377)

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w okresie od 22 września 2022 r. do 3 października 2022 r. wydawał zaświadczenia o udzieleniu pomocy publicznej dla beneficjentów programu RCN. Pomimo dokonywanych przez nich zwrotów środków finansowych za lata 2022-2023 (do dnia 30 września 2024 r.) Minister nie dokonywał ich aktualizacji, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. CD-1, 566-591)

3. Na podstawie art. 376 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 uPWSN Minister ustanowił program pn. „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”. W Komunikacie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 września 2020 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków⁴², który został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej MNiSW w dniu 23 września 2020 r. określono m.in. podmioty uprawnione do udziału, dwa

³⁴ Dalej: SHRIMP.

³⁵ Dotyczy Instytutu Wydawniczego Księża Misjonarzy „Nasza Przyszłość”.

³⁶ Dotyczy Akademii Katolickiej w Warszawie.

³⁷ Dotyczy m.in. Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, Akademii Ignatianum w Krakowie (obecnie: Uniwersytet Ignatianum w Krakowie).

³⁸ Dotyczy m.in. Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

³⁹ Dotyczy Fundacji „Biografie Codzienności”.

⁴⁰ Dotyczy Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie.

⁴¹ Dotyczy Stowarzyszenia Kanonistów Polskich w Lublinie.

⁴² Dalej: Komunikat Ministra z 2020 r.

terminy⁴³ naboru wniosków do modułu „Dziedzictwo narodowe” i „Fundamenty” oraz podmodułów: „Uniwersalia 2.1” i „Uniwersalia 2.2”, które były oznaczone jako konkursy 10. i 11. W Komunikacie Ministra z 2020 r. wskazano również priorytetowe obszary badawcze w module „Dziedzictwo narodowe”. Natomiast tematy konkursowe w module „Fundamenty” zostały ogłoszone w BIP MNiSW w dniu 23 września 2020 r. Komunikat Ministra z 2020 r. określał również m.in. wymagany okres realizacji zgłaszanych projektów, ich maksymalny koszt realizacji, rodzaje kosztów bezpośrednich, maksymalny udział kosztów pośrednich, różnicując wartości dla poszczególnych modułów i podmodułów.

Przedmiotem NPRH było finansowanie w trybie konkursowym wieloletnich projektów edycji źródeł i dokumentów, opracowań edytorskich oraz kompendiów wiedzy służących do badań nad polskim dziedzictwem kulturowym w modułach „Dziedzictwo narodowe” i „Fundamenty”, wieloletnich projektów badań w Polsce nad najważniejszymi dziełami kultury światowej i wprowadzanie ich do obiegu polskiej humanistyki w ramach podmodułu „Uniwersalia 2.2” oraz tłumaczeń na języki kongresowe oraz publikacji najwybitniejszych monografii polskiej humanistyki w celu wprowadzania ich do międzynarodowego obiegu książki naukowej w ramach podmodułu „Uniwersalia 2.1”.

Przedmiot Programu stanowił uzupełnienie polskiego programu grantowego o możliwość finansowania projektów, których nie można sfinansować w ramach ustawowych celów takich instytucji jak NCN lub NCBR. Ponadto Program miał finansować projekty, które były oryginalnymi, wybitnymi projektami naukowymi, o pierwszorzędym znaczeniu dla prowadzenia w przyszłości badań naukowych oraz zawierały treści humanistyczne lub stosowały metody właściwe dla dziedziny nauk humanistycznych.

(akta kontroli str. 1632-1635, 1650-1672)

Minister zarządzeniem⁴⁴ powołał na okres od dnia 22 marca 2019 r. do dnia 31 marca 2022 r. zespół doradczy pn. Rada Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki⁴⁵, do zadań którego należała m.in. ocena merytoryczna wniosków o przyznanie środków finansowych na realizację projektu złożonych w ramach programu, przedstawienie Ministrowi list wniosków o realizację projektu rekomendowanych do przyznania środków finansowych w ramach poszczególnych konkursów, wskazywanie kandydatów na ekspertów uczestniczących w procesie oceny wniosków oraz określanie priorytetowych obszarów badawczych dla projektów, które miały być realizowane w ramach modułu „Dziedzictwo narodowe”.

W latach 2021-2023 (stan na dzień 31 grudnia) z tytułu wypłaty wynagrodzenia za udział członków w posiedzeniu Rady NPRH wydatkowano w Ministerstwie łącznie kwotę 650,4 tys. zł, z czego w 2021 r. 196 tys. zł, w 2022 r. 173,8 tys. zł i w 2023 r. 280,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 1632-1635, 1673-1675)

Składanie wniosków w terminach wskazanych powyżej odbywało się w formie elektronicznej za pośrednictwem systemu informatycznego pn. „Zintegrowany System Usług dla Nauki – Obsługa Strumieni Finansowania”⁴⁶. Procedura oceny

⁴³ Pierwszy nabór wniosków w roku 2020 trwał od dnia 25 września 2020 r. do dnia 30 października 2020 r., natomiast drugi nabór wniosków w roku 2020 trwał od dnia 21 grudnia 2020 r. do dnia 31 stycznia 2021 r.

⁴⁴ Zarządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie powołania Rady Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (Dz. Urz. MNiSW z 2019 r. poz. 35 ze zm.).

⁴⁵ Dalej: Rada NPRH.

⁴⁶ System informatyczny służy do rejestrowania i obsługi wniosków o finansowanie projektów i badań z obszaru B+R przyznawanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Dalej: system OSF.

wniosek i ich kwalifikacji obejmowała ocenę formalną i ocenę merytoryczną. Ocena formalna polegała na weryfikacji poprawności złożonych podpisów, kompletności oświadczeń i upoważnienia we wniosku oraz poprawności danych w numerze ORCID⁴⁷ kierownika projektu. Ocena merytoryczna była dokonywana w trzech etapach przez ekspertów powołanych na podstawie art. 341 uPSWN przez Ministra. Wynagrodzenie członków Rady NPRH, jak i ekspertów powołanych do oceny oraz recenzji wniosków było ustalane na podstawie § 7 i 8 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 grudnia 2018 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia przysługującego członkom instytucji, organów i zespołów oraz ekspertom i rzecznikom dyscyplinarnym działającym w systemie szkolnictwa wyższego i nauki⁴⁸.

(akta kontroli str. 1016-1236, 1644-1649, 1650-1672)

W ramach I etapu modułu „Dziedzictwo narodowe” panel ekspertów (14 osób) wskazany przez Radę NPRH dokonał oceny wniosków w trzyosobowych zespołach eksperckich według podanych kryteriów w systemie OSF oraz ustalił listy rankingowe ocenionych wniosków. Wnioski najwyżej ocenione, które zawierały komponenty digitalizacji, podlegały dodatkowej opinii eksperta ds. digitalizacji i cyfryzacji zbiorów. Na podstawie oceny ekspertów Rada NPRH zarekomendowała do kolejnego etapu 29 wniosków z 83 złożonych, zaś Minister zakwalifikował do kolejnego etapu 37 wniosków, tj. wnioski, które uzyskały rekomendację Rady NPRH oraz osiem wniosków, które zostały zakwalifikowane po rozpatrzeniu wniesionych zastrzeżeń.

W kolejnym etapie zakwalifikowane wnioski podlegały ocenie trzech ekspertów zewnętrznych, którzy mogli przyznać ocenę A lub B lub C⁴⁹. Kwalifikację do III etapu po ocenie ekspertów uzyskało łącznie 32 wnioski, tj. 18 z oceną AAA, 10 z oceną AAB oraz cztery z oceną AAC – pięć wniosków otrzymało rekomendację o niezakwalifikowaniu do kolejnego etapu. Zastrzeżenia zostały wniesione do trzech odrzuconych wniosków, z tym, że jeden nie spełniał wymogów formalnych – Rada NPRH podtrzymała swoje stanowisko nierekomendowania wskazanych czterech wniosków do kolejnego etapu. Ostatecznie zakwalifikowane zostały 34 wnioski. Poza wskazanymi wyżej 32 wnioskami rekomendowanymi przez Radę NPRH, Minister podjął indywidualną decyzję o zakwalifikowaniu wniosków Fundacji Obserwatorium Społeczne⁵⁰ i KUL⁵¹ do kolejnego etapu.

Wyznaczeni eksperci III etapu na podstawie ocen eksperckich z I i II etapu oraz w wyniku rozmów nt. projektu z kierownikami poszczególnych projektów i przedstawili swoją rekomendację Radzie NPRH według ww. punktacji przyznając ocenę A, B lub C. Zgodnie z częścią V ust. 18 Komunikatu Ministra z 2020 r. eksperci dokonujący oceny wniosków w tym etapie oraz Rada NPRH mogli negocjować z kierownikami projektów wysokość środków finansowych niezbędnych do realizacji projektu.

Na podstawie oceny ekspertów Rada NPRH wydała swoją rekomendację wraz z propozycją kwoty ewentualnego finansowania projektu – w module „Dziedzictwo narodowe” rekomendację A otrzymało 21 wniosków,

⁴⁷ ORCID - ang. *Open Researcher and Contributor ID* – więcej na stronie <https://info.orcid.org/what-is-orcid/>

⁴⁸ Dz. U. z 2020 r. poz. 2208, ze zm.

⁴⁹ A – projekt do finansowania w pierwszej kolejności, B – projekt do finansowania w drugiej kolejności oraz C – projekt nierekomendowany do finansowania.

⁵⁰ Projekt pt. „Zerwane korzenie. Słownik biograficzny duchowieństwa kresowego obrządku łacińskiego na Dolnym Śląsku” otrzymał w I etapie ocenę 54,44 pkt i ACB w II etapie.

⁵¹ Projekt pt. „Zbigniew Jordan - zapomniany emigracyjny krytyk marksizmu i totalitaryzmu. Pisma zebrane i korespondencja” otrzymał w I etapie ocenę 83,89 pkt i BBA w II etapie. Ostatecznie KUL, pomimo przyznanego finansowania zrezygnował z podpisania umowy.

a rekomendację B dziewięć. Pozostałe cztery wnioski otrzymały ocenę C. Pięciu wnioskodawców wniosło zastrzeżenia do rekomendacji Rady NPRH, zarówno tej dotyczącej niezakwalifikowania (trzy wnioski), jak i obniżenia kwoty finansowania (dwa wnioski).

Ostateczna decyzja Ministra dotyczyła zakwalifikowania do finansowania 30 wniosków. W miejsce jednego wniosku z rekomendacją A został zakwalifikowany wniosek z rekomendacją C, do którego wniesiono zastrzeżenia, a w dwóch przypadkach Minister zmienił kwotę finansowania na skutek wniesionych zastrzeżeń i opinii eksperta ds. zastrzeżeń.

W ramach modułu „Dziedzictwo narodowe” badaniem objęto wnioski dwóch podmiotów: KUL oraz Towarzystwa Naukowego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II⁵².

(akta kontroli str. 1038-1053, 1650-1672)

Wniosek KUL dotyczył projektu pt. „Podziały terytorialne Kościoła łacińskiego w Rzeczypospolitej (X-XXI w.). Od harmonizacji danych do syntezy” i został złożony w terminie. W I etapie konkursu otrzymał 90,56 pkt, natomiast w II etapie otrzymał rekomendację AAB kwalifikującą do etapu III. W ostatnim etapie wnioskowana kwota 1 226,9 tys. zł została obniżona przez Radę NPRH do kwoty 500 tys. zł (-59,2%). KUL wniósł zastrzeżenia i Minister na podstawie opinii eksperta ds. zastrzeżeń przyznając finansowanie jednocześnie podniósł kwotę finansowania do 600 tys. zł. Informacja o zakwalifikowaniu projektu do finansowania została przekazana przez MNiSW do KUL w dniu 12 lipca 2022 r., tj. po upływie ok. 621 dni od momentu złożenia wniosku. Umowa została zawarta w dniu 7 września 2022 r.

(akta kontroli str. 1644-1649, 1650-1672)

Wniosek TN KUL dotyczył projektu pt. „Księgi metrykalne Lubelszczyzny z przełomu XVIII i XIX w. – inwentaryzacja, udostępnienie i opracowanie” i został złożony w terminie. W I etapie konkursu otrzymał 78,33 pkt, natomiast w II etapie otrzymał rekomendację AAA kwalifikującą do etapu III. W ostatnim etapie wnioskowana kwota 1 172,8 tys. zł została obniżona przez Radę NPRH do kwoty 856,9 tys. zł (-26,9%) – wnioskodawca nie wniósł zastrzeżeń, a Minister przyznał dofinansowanie w zmniejszonej wysokości. Informacja o zakwalifikowaniu projektu do finansowania została przekazana przez MNiSW do TN KUL w dniu 13 lipca 2022 r., tj. po upływie ok. 621 dni od momentu złożenia wniosku. Umowa została zawarta w dniu 3 października 2022 r.

(akta kontroli str. 1644-1649, 1650-1672)

W ramach modułu Fundamenty w konkursie 10. złożone zostały tylko trzy wnioski, z których do etapu II były rekomendowane przez Radę NPRH dwa wnioski, a do III etapu tylko jeden otrzymał rekomendację. Minister podjął decyzję o zakwalifikowaniu do tego etapu również wniosek złożony przez UMCS w Lublinie. Mimo wniesionych zastrzeżeń, ekspert ds. zastrzeżeń nie zarekomendował wniosku UMCS. Ostatecznie w III etapie rekomendację finansowania otrzymał tylko jeden wniosek, który wcześniej otrzymał rekomendację Rady NPRH.

(akta kontroli str. 1031-1037, 1650-1672)

W ramach podmodułu Uniwersalia 2.2 w ramach konkursu 10. wpłynęło 17 wniosków na kwotę 6 158,4 tys. zł. Badaniem objęto wniosek złożony przez UKSW dot. projektu pt. „Przeciw judaizantes. Komentarz do Listu św. Pawła do Galatów. Przekład z oryginału greckiego, wstęp, opracowanie i wydanie w serii

⁵² Dalej: TN KUL.

Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament”. Wniosek został złożony w terminie. Wniosek UKSW otrzymał 65,28 pkt, jednak na skutek złożonych zastrzeżeń Rada NPRH zdecydowała o rekomendacji do kolejnego etapu. W II etapie recenzenci przyznali wskazanemu projektowi ocenę AAB i został rekomendowany do udziału w III etapie. W etapie III osiem wniosków otrzymało rekomendację finansowania w pierwszej kolejności (A), w tym wniosek UKSW, natomiast jeden wniosek otrzymał rekomendację do finansowania w drugiej kolejności (B). Kwoty dofinansowania projektów zostały w III etapie obniżone i ogółem kwota finansowania wyniosła 2 460,1 tys. zł. Rada NPRH zarekomendowała obniżenie finansowania z 95,1 tys. zł do 88 tys. zł (-7,5%). Umowa z UKSW została zawarta w dniu 6 maja 2022 r. a projekt był realizowany do 5 maja 2024 r.

(akta kontroli str. 1025-1030, 1644-1649, 1650-1672)

W ramach konkursu 10. w podmodule Uniwersalia 2.1 wnioski oceniane były według innych kryteriów niż w pozostałych modułach, a ocena dotyczyła tylko jednego etapu obejmującego ocenę ekspertów oraz ustalenie listy rankingowej, przedkładanej następnie Radzie NPRH w celu przygotowania rekomendacji do udziału w Programie. Przed podjęciem ostatecznej decyzji przez Ministra, wnioskodawcy mogli złożyć umotywowane zastrzeżenia po otrzymaniu rekomendacji przygotowanej przez Radę NPRH. W ramach wskazanego konkursu złożono 25 wniosków na łączną kwotę 2 624 tys. zł, spośród których szczegółowym badaniem objęto wniosek KUL⁵³ dotyczący projektu pt. „Tłumaczenie na język angielski monografii »W stronę Albionu. Studia z dziejów polsko-brytyjskich związków literackich w dobie wczesnonowożytnej«” na kwotę 66,4 tys. zł. Rekomendację Rady NPRH w zakresie kwalifikacji do finansowania otrzymało 19 wniosków, w tym wniosek KUL.⁵⁴ Łącznie przyznano finansowanie w wysokości 1 995 tys. zł. Umowa dot. projektu realizowanego przez KUL w ramach podmodułu została zawarta w dniu 18 listopada 2021 r. i obejmowała okres kolejnych 30 miesięcy, tj. do dnia 17 maja 2024 r. Na podstawie zawartego w dniu 27 marca 2023 r. aneksu zmianie uległ harmonogram wykonania projektu, jednak nie zmienił się termin jego zakończenia i okres trwania.

(akta kontroli str. 1016-1024, 1644-1649, 1650-1672)

W konkursie 11., szczegółowym badaniem objęto cztery wnioski⁵⁵ w ramach modułu „Dziedzictwo narodowe”⁵⁶.

W ramach I etapu kwalifikacji w module „Dziedzictwo narodowe” KUL złożył cztery wnioski, z których trzy otrzymały rekomendację Rady NPRH do zakwalifikowania do II etapu. Rekomendację otrzymały projekty:

- „Preludium «Dzieł zebranych». Stefan Wyszyński wobec reżimów totalitarnych – analiza i edycja krytyczna źródeł za lata 1924-1949” – kwota wnioskowana 629,6 tys. zł – ocena ekspertów 81,39 pkt (P1)⁵⁷;
- „Archiwum Diecezji Łuckiej – edycja cyfrowa” – kwota wnioskowana 903,5 tys. zł - ocena ekspertów 80,00 pkt (P2)⁵⁸;

⁵³ NPRH/U21/SP/495926/2021/10.

⁵⁴ Pozostałe sześć wniosków, pomimo złożonych zastrzeżeń nie otrzymało rekomendacji.

⁵⁵ NPRH/DN/SN/507076/2021/11 – wniosek UIK NPRH/DN/SP/507348/2021/11, NPRH/DN/SP/507515/2021/11, NPRH/DN/SP/507850/2021/11 – wnioski KUL.

⁵⁶ W module Fundamenty oraz Uniwersalia 2.1 i 2.2 wnioski złożone przez podmioty związane z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi czy związanymi z nimi podmiotami nie otrzymały rekomendacji do finansowania.

⁵⁷ NPRH/DN/SP/507348/2021/11.

⁵⁸ NPRH/DN/SP/507515/2021/11.

– „Jezuicka kultura przekładu w Pierwszej Rzeczypospolitej” – kwota wnioskowana 1 394,3 tys. zł – ocena ekspertów 78,33 pkt (P3)⁵⁹.

Czwarty projekt przedłożony przez KUL pt. „Przekłady literatur wschodniosłowiańskich w Polsce po 1989 roku – leksykon autorów i tłumaczy” nie otrzymał rekomendacji (ocena ekspertów 45,83 pkt).

Uniwersytet Ignatianum w Krakowie złożył jeden wniosek dot. projektu pt. „Klasycy polskiej filozofii chrześcijańskiej XX i XXI wieku” (P4) na kwotę 1 563,3 tys. zł, który uzyskał w ocenie eksperckiej 73,33 pkt i w opinii ekspertów oraz Rady NPRH, nie powinien zostać zakwalifikowany do kolejnego etapu. UIK wniósł zastrzeżenia, które w opinii eksperta nie były uzasadnione. Ostatecznie Minister po rozpatrzeniu zastrzeżeń i opinii eksperta podjął decyzję o zakwalifikowaniu projektu do kolejnego etapu.

W II etapie wnioski KUL – P2 i P3 – otrzymały ocenę AAA i zgodnie z procedurą otrzymały rekomendację do III etapu. Wniosek KUL P1 otrzymał od ekspertów ocenę ABB i nie otrzymał początkowo rekomendacji Rady NPRH, natomiast wnioskodawca wniósł zastrzeżenia, które zostały przez Radę uwzględnione i projekt ostatecznie rekomendację otrzymał. Projekt P4 przedłożony przez UIK otrzymał ocenę AAC i Rada NPRH zdecydowała o rekomendacji wniosku do oceny w III etapie.

W ostatnim etapie wnioski P1 i P2 złożone przez KUL oraz wniosek P4 złożony przez UIK otrzymały rekomendację A, tj. rekomendowane do finansowania w pierwszej kolejności i wysokość środków przyznanych dla tych projektów nie została obniżona. Wniosek P3 złożony przez KUL otrzymał rekomendację B, tj. rekomendowany do finansowania w drugiej kolejności i jednocześnie Rada NPRH zarekomendowała obniżenie finansowania z kwoty 1 394,3 tys. zł do kwoty 976 tys. zł. Wszystkie wnioski decyzją Ministra zostały zakwalifikowane do finansowania. Łącznie wskazane uczelnie otrzymały w ramach konkursu 11. w module „Dziedzictwo narodowe” kwotę 4 072,3 tys. zł. Cztery umowy⁶⁰ zawarte na podstawie przedłożonych wniosków przez MNiSW z KUL i UIK przewidywały realizację projektów w latach 2023-2028 (60 miesięcy) na kwoty wskazane w umowie. W przypadku projektu P1 w dniu 18 grudnia 2023 r. zawarty został aneks dotyczący harmonogramu realizacji projektu. W przypadku umowy zawartej z UIK stwierdzono przekroczenie 30-dniowego terminu na przekazanie do MNiSW podpisanej umowy przez wnioskodawcę, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1054-1059, 1644-1649, 1650-1672)

Kolejne konkursy, tj. 12. i 13. w ramach NPRH, zostały ogłoszone na podstawie Komunikatu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 maja 2022 r. o ustanowieniu programu pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” i naborze wniosków⁶¹, który został opublikowany w BIP MEiN w dniu 27 maja 2022 r.⁶² Zakres przedmiotowy i podmiotowy kolejnej edycji Programu obejmował moduły „Dziedzictwo narodowe”, „Fundamenty” oraz „Uniwersalia 2.1”

⁵⁹ NPRH/DN/SP/507850/2021/11.

⁶⁰ Projekt P1 – umowa zawarta dnia 9 marca 2023 r. – data zakończenia projektu 9 marca 2028 r. – od dnia złożenia wniosku do dnia podpisania umowy upłynęło ok. 770 dni; Projekt P2 – umowa zawarta dnia 31 stycznia 2023 r. – data zakończenia projektu 31 stycznia 2028 r. – od dnia złożenia wniosku do dnia podpisania umowy upłynęło ok. 732 dni;; Projekt P3 – umowa zawarta dnia 31 stycznia 2023 r. – data zakończenia projektu 31 stycznia 2028 r. – od dnia złożenia wniosku do dnia podpisania umowy upłynęło ok. 733 dni; Projekt P4 – umowa zawarta 21 lutego 2023 r. – data zakończenia projektu 21 lutego 2028 r. – od dnia złożenia wniosku do dnia podpisania umowy upłynęło ok. 754 dni.

⁶¹ Dalej: Komunikat Ministra z 2022 r.

⁶² <https://www.gov.pl/web/nauka/komunikat-ministra-edukacji-i-nauki-z-dnia-11-maja-2022-r-o-ustanowieniu-programu-pod-nazwa-narodowy-program-rozwoju-humanistyki-i-naborze-wnioskow> (dostęp 18 października 2024 r.).

i „Uniwersalia 2.2.”. Obsługa wniosków, umów i raportów ponownie odbywała się za pośrednictwem systemu OSF.

Procedura konkursowa została uproszczona i ujednolicona dla wszystkich modułów, m.in. poprzez wprowadzenie tylko dwóch etapów oceny. Pierwszy etap obejmował tzw. preselekcję, tj. ocenę zgodności projektu z przedmiotem NPRH⁶³ i był dokonywany przez Radę NPRH i zatwierdzany przez Ministra. Drugi etap tzw. oceny merytorycznej, obejmował ocenę wniosku przez trzech ekspertów. Na podstawie dokonanej oceny ekspertów listę wniosków sporządzała i przedkładała Ministrowi Rada NPRH. Lista zawierała rekomendację zakwalifikowania do NPRH oraz propozycję wysokości środków finansowych do przyznania albo propozycję niezakwalifikowania do udziału w Programie. Na podstawie wyników oceny merytorycznej Minister kwalifikował i ustalał wysokość środków finansowych albo nie kwalifikował wniosku do Programu. Dopiero po przekazaniu informacji, w tym o niezakwalifikowaniu lub obniżeniu wnioskowanej kwoty na realizację projektu, wnioskodawcy mieli możliwość złożenia umotywowanych zastrzeżeń.

NIK zwraca uwagę, że znacząco ograniczono kolejne etapy oceny, jak i możliwości złożenia odwołania od podejmowanych decyzji. Wpłynęło to na termin załatwienia spraw – o ile w konkursach 10. i 11. średni czas od momentu przedłożenia wniosku do uzyskania ostatecznej informacji o zakwalifikowaniu wynosił ok. 616 dni, to w edycji konkursu 12. i 13. wyniósł ok. 392 dni. Nie wprowadzono również minimalnej liczby punktów koniecznych do uzyskania rekomendacji. Należy również wskazać, że o ile wnioskodawcom w obydwu Komunikatach oraz wzorach umów wskazano terminy na złożenie wniosku, przedłożenie umowy, wystąpienie z wnioskiem o zawarcie aneksu oraz złożenie raportu rocznego lub końcowego, to takich terminów na rozpatrzenie poszczególnych spraw nie przewidziano dla MNiSW.

Pani Barbara Szelewa-Kropiwnicka, Dyrektor Departamentu Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki (DAP), wyjaśniła, że pracownicy departamentu zajmowali się niezwłocznie procedowaniem spraw związanych z procedurą oceny wniosków, natomiast istniał szereg kwestii, na które nie mieli wpływu, tj. czas rozpatrzenia spraw przez Radę NPRH, czas procedowania protokołu, dobór recenzentów przez Radę, funkcjonowanie systemu OSF i współpraca z OPI PIB⁶⁴, czas podejmowania decyzji przez Ministra. Wskazała również, że terminy realizacji spraw zależały od liczby złożonych wniosków. Odnosząc się do braku terminów na realizację zadań po stronie MNiSW wyjaśniła, że „określenie terminów wnioskodawcom podyktowane było opóźnieniami w procedowaniu przez nich samych dokumentów. Przeprowadzenie oceny merytorycznej jest nieporównywalnie bardziej skomplikowane od przygotowania/uzupełnienia wzoru umowy, który wnioskodawcy mają dostępny na stronie. Jedynie przyznanie mniejszego finansowania wiąże się z dostosowaniem kosztów w harmonogramie i kosztorysie umowy do nowej wartości finansowej projektu. Narzucenie terminu złożenia umowy powoduje, że DAP ma jasność sytuacji, tj. w określonym terminie wie, ile umów zostanie podpisanych, a ile środków może być zwolnionych. Biorąc pod uwagę powyższe, ani w komunikatach o ustanowieniu programu, ani w umowie nie określano terminów rozpatrywania spraw. Należy jednak zaznaczyć, że wszelkie czynności wykonywane są bez zbędnej zwłoki.”

(akta kontroli str. 1623-1625, 1626-1631, 1644-1649, 1650-1672)

⁶³ W przypadku modułu „Fundamenty” dodatkowo oceniano zgodność wniosku z tematami ogłoszonymi dla konkursu.

⁶⁴ Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy.

W związku z zakończeniem kadencji poprzedniej Rady NPRH oraz nowymi zasadami konkursów, Minister wydał zarządzenie⁶⁵ powołujące nowy skład Rady na okres od 25 maja 2022 r. do 30 kwietnia 2025 r. Do zadań nowej Rady NPRH należała preselekcja wniosków i przedkładanie Ministrowi list wniosków rekomendowanych i nierekomendowanych do oceny merytorycznej, wskazywanie kandydatów na ekspertów, analiza opinii sporządzonych przez ekspertów w ramach oceny merytorycznej, rekomendowanie do udziału w Programie i proponowanie wysokości finansowania oraz opiniowanie umotywowanych zastrzeżeń.

Szczegółowym badaniem objęto wnioski podmiotów związanych z kościołami i innymi związkami wyznaniowymi lub związanymi z nimi podmiotami w ramach konkursu 12. dla modułów „Dziedzictwo narodowe”, „Uniwersalia 2.1” i „Uniwersalia 2.2”⁶⁶ oraz konkursu 13. dla modułu „Fundamenty”⁶⁷.

W ramach modułu „Dziedzictwo narodowe” w konkursie 12. badaniem objęto łącznie 13 wniosków, tj. sześć wniosków KUL⁶⁸, jeden TN KUL⁶⁹ oraz trzy wnioski UPJPII⁷⁰, jak również trzy wnioski wydziałów teologicznych: dwa wnioski z UKSW⁷¹ oraz jeden z Uniwersytetu Szczecińskiego⁷². Łączna wnioskowana kwota przez ww. podmioty wynosiła 15 365,9 tys. zł. Ogółem w ramach modułu złożono 189 wniosków, z których 128 zostało przekazanych zgodnie z rekomendacją Rady NPRH do oceny merytorycznej. Wszystkie wnioski objęte badaniem otrzymały rekomendację do udziału w kolejnym etapie konkursu.

(akta kontroli str. 1113-1121, 1122-1149, 1644-1649, 1650-1672)

Na etapie oceny merytorycznej, w związku z brakiem minimalnego progu punktów, decydujące znaczenie, poza liczbą uzyskanej średniej liczby punktów od recenzentów, miała rekomendacja Rady NPRH. W II etapie rekomendację Rady NPRH (ocena B) z obniżonym finansowaniem otrzymało 11 wniosków, dwa wnioski (KUL, UPJPII) otrzymały ocenę C, tj. brak rekomendacji do finansowania. Minister zaakceptował rekomendację Rady NPRH dla 12 wniosków, w jednym przypadku, pomimo pozytywnej rekomendacji zespołu doradczego, podjął decyzję o niezakwalifikowaniu do Programu wniosku złożonego przez Uniwersytet Szczeciński. Wnioskodawcy otrzymali informacje o podjętych rozstrzygnięciach za pośrednictwem systemu OSF i we wskazanym terminie w czterech przypadkach zostały wniesione zastrzeżenia. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń Rada NPRH w przypadku dwóch wniosków zmieniła rekomendację C na B i obniżyła wysokość środków finansowych, w jednym przypadku utrzymała obniżone finansowanie, od którego odwołał się wnioskodawca oraz

⁶⁵ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 24 maja 2022 r. w sprawie powołania Rady Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki (Dz. Urz. MEiN z 2022 r. poz. 44).

⁶⁶ Nabór wniosków w modułach „Dziedzictwo narodowe”, „Uniwersalia 2.1” i „Uniwersalia 2.2” był prowadzony corocznie w terminie od dnia 1 września do godz. 8:00 do dnia 31 października do godz. 16:00, tj. w latach 2022-2023.

⁶⁷ W przypadku modułu „Fundamenty” nabór wniosków został ogłoszony na stronie BIP MNiSW w dniu 29 marca 2023 r. w konkursie 13 NPRH, który trwał od 3 kwietnia 2023 r. do godz. 8:00 do 5 maja 2023 roku do godz. 16:00; jednocześnie Minister ustalił tematy konkursu, tj. „Naród – państwo – terytorium” oraz „Obraz Rzeczypospolitej w Europie od XVI – XVIII wieku”.

⁶⁸ Sześć wniosków o nr: NPRH/DN/SP/0224/2023/12 – wnioskowana kwota 1 791,3 tys. zł, NPRH/DN/SP/0162/2023/12 – wnioskowana kwota 1 467,1 tys. zł, NPRH/DN/SP/0127/2023/12 – wnioskowana kwota 1 484,2 tys. zł, NPRH/DN/SP/0065/2023/12 – 1 754,5 tys. zł, NPRH/DN/SP/0151/2023/12 – wnioskowana kwota 1 314,9 tys. zł, NPRH/DN/SP/0147/2023/12 – wnioskowana kwota 1 080,5 tys. zł.

⁶⁹ Jeden wniosek o nr NPRH/DN/SP/0260/2023/12 – wnioskowana kwota 1 722,3 tys. zł.

⁷⁰ Trzy wnioski o nr: NPRH/DN/SP/0009/2023/12 – wnioskowana kwota 595,8 tys. zł, NPRH/DN/SP/0008/2023/12 – wnioskowana kwota 876,6 tys. zł, NPRH/DN/SP/0026/2023/12 – wnioskowana kwota 1 778,3 tys. zł.

⁷¹ Dwa wnioski o nr: NPRH/DN/SP/0189/2023/12 – wnioskowana kwota 435 tys. zł, NPRH/DN/SP/0204/2023/12 – wnioskowana kwota 146,2 tys. zł.

⁷² Jeden wniosek o nr: NPRH/DN/SP/0078/2023/12 – wnioskowana kwota 869,3 tys. zł. Dalej: US.

podtrzymała swoją ocenę B dla wniosku niezakwalifikowanego przez Ministra. Minister ostatecznie podjął decyzję zgodną z rekomendacjami Rady NPRH. Wszystkie objęte badaniem podmioty zawarły umowę o finansowanie.

(akta kontroli str. 1644-1649, 1650-1672)

W module „Uniwersalia 2.1” szczegółowym badaniem objęto jeden wniosek złożony przez UKSW dotyczący projektu pt. „Order and Love. Concept of Divine Providence in Ancient Thought” na kwotę 91,4 tys. zł. Po dokonanej ocenie Rada NPRH zarekomendowała projekt do udziału w Programie z obniżonym finansowaniem do kwoty 87,1 tys. zł. Umowa została zawarta w dniu 16 października 2023 r.

(akta kontroli str. 1150-1155, 1644-1649, 1650-1672)

W ramach modułu „Uniwersalia 2.2” badaniem objęto pięć wniosków: dwa złożone przez Fundację „Pro Futuro Theologiae”⁷³, jeden złożony przez UIK⁷⁴ oraz dwa wnioski KUL⁷⁵. Spośród wskazanych wniosków wszystkie na etapie prekwalifikacji otrzymały rekomendację udziału w NPRH. Na etapie oceny merytorycznej cztery wnioski otrzymały ocenę B, tj. rekomendację do udziału w Programie NPRH z obniżonym finansowaniem, natomiast jeden z wniosków Fundacji „Pro Futuro Theologiae”⁷⁶ otrzymał ocenę C i nie był rekomendowany do finansowania. Minister podjął decyzję o zakwalifikowaniu wniosku do Programu i ustalił obniżoną kwotę finansowania w wysokości 1 000 tys. zł.

Dyrektor DAP, uzasadniając powyższą decyzję Ministra wskazała na przepisy Komunikatu Ministra z 2022 r. oraz zarządzenia powołującego Radę NPRH i wyjaśniła, że „rekomendacje i propozycje Zespołu doradczego – Rady NPRH mają charakter pomocniczy dla Ministra i stanowią dodatkowy materiał mający pomóc mu w podjęciu decyzji. W zgodzie z obowiązującymi przepisami to Minister na podstawie wyników oceny merytorycznej wniosków: 1) kwalifikuje wnioskodawcę do udziału w NPRH i ustala wysokość środków finansowych do przyznania albo 2) nie kwalifikuje wnioskodawcy do udziału w NPRH.”.

Pozostałe rekomendacje Rady NPRH zostały zatwierdzone przez Ministra. W jednym przypadku KUL złożył zastrzeżenia dotyczące obniżonej kwoty finansowania, które jednak w opinii Rady NPRH nie zasługiwały na uwzględnienie. Minister ostatecznie częściowo uwzględnił zastrzeżenia i ustalił dla wskazanego wnioskodawcy niższe od wnioskowanego (220,6 tys. zł) w kwocie 200 tys. zł, ale wyższe od rekomendowanego przez Radę (154,4 tys. zł) finansowanie.

Wnioskodawcy po przekazaniu informacji o zakwalifikowaniu do udziału w Programie przekazali podpisane umowy w terminie 30-dniowym wskazanym w Komunikacie Ministra z 2022 r. Wszystkie umowy z ww. wnioskodawcami zostały podpisane po upływie ponad 300 dni od złożenia wniosku.

(akta kontroli str. 1156-1162, 1163-1210, 1273-1276, 1277-1280, 1644-1649, 1650-1672)

W ramach konkursu 13. moduł „Fundamenty” szczegółowym badaniem objęto trzy wnioski dotyczące projektów złożonych przez:

⁷³ Dwa wnioski o nr: NPRH/U22/SN/0039/2023/12 – wnioskowana kwota 1 162,4 tys. zł, NPRH/U22/SP/0083/2023/12 – wnioskowana kwota 1 795,2 tys. zł.

⁷⁴ Wniosek o nr: NPRH/U22/SP/0021/2023/12 – wnioskowana kwota 1 629,5 tys. zł.

⁷⁵ Dwa wnioski o nr: NPRH/U22/SP/0082/2023/12 – wnioskowana kwota 108,7 tys. zł, NPRH/U22/SP/0083/2023/12 – wnioskowana kwota 220,6 tys. zł

⁷⁶ NPRH/U22/SN/0039/2023/12.

- KUL – projekt pt. „Bibliografia przedmiotowa Cypriana Norwida 1840-1945” – kwota 1 190 tys. zł⁷⁷;
- Polskie Towarzystwo Teologiczne⁷⁸ – projekt pt. „Korespondencja kard. Adama Stefana Sapiehy z lat 1911–1951” – kwota 1 674,5 tys. zł⁷⁹;
- UKSW – projekt pt. „Osoba i naród – perspektywa Jana Pawła II” – kwota 1 317,3 tys. zł⁸⁰.

Wszystkie powyższe wnioski na etapie preselekcji otrzymały rekomendację udziału w Programie NPRH. Na etapie oceny merytorycznej Rada NPRH na podstawie oceny ekspertów rekomendowała udział w Programie wszystkich wniosków, ale z obniżonym finansowaniem (B). Minister zatwierdził projekt KUL-u oraz PTT zgodnie z rekomendacją Rady NPRH (obniżenie finansowania odpowiednio do kwoty 978,7 tys. zł i 1 036,3 tys. zł), natomiast w przypadku projektu UKSW zakwalifikował wniosek do udziału w Programie bez obniżenia kwoty finansowania. PTT wniosło zastrzeżenia do obniżenia finansowania, a Rada NPRH uznając ich zasadność rekomendowała kwotę dofinansowania w wysokości 1 383,6 tys. zł, na co zgodę wyraził Minister.

(akta kontroli str. 1211-1218, 1219-1236, 1644-1649, 1650-1672)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Minister zawarł w okresie od listopada 2022 r. do stycznia 2023 r. 46 umów na realizację projektu w ramach programu RCN z uczelniami kościelnymi i powiązanych z nimi podmiotami, pomimo niedotrzymania przez nich terminu określonego w § 14 rozporządzenia RCN.⁸¹

Zgodnie z § 14 ust. 1 i 2 rozporządzenia RCN przedsiębiorca w terminie 30 dni od dnia przekazania przez Ministra informacji o wielkości przyznanej pomocy, miał złożyć umowę w formie dokumentu elektronicznego, opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym, na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministra. Niedotrzymanie terminu, wiązało się z rezygnacją przez przedsiębiorcę z zawarcia umowy i przyznanej pomocy.

Żaden z ww. wnioskodawców nie przedłożył Ministrowi w ciągu 30 dni podpisanej umowy. Informacje za pośrednictwem systemu OSF były przekazywane przez Ministerstwo w terminach od ośmiu do 14 dni od daty przekazania informacji o wielkości przyznanej pomocy za pośrednictwem elektronicznej skrzynki podawczej Ministra. Termin ten nie został również dotrzymany przez wnioskodawców, z którymi zawarto pozostałe 456 umów.

Jak wyjaśniła Dyrektor Departamentu Programów Naukowych i Inwestycji (DPI) pani Alicja Steć – w pierwszej kolejności wnioskodawcom zostały wysłane pisma informacyjne o przyznanej finansowaniu wraz z dołączonym zaświadczeniem o wysokości przyznanej pomocy przekazane za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej. Dodała, że następnie w systemie OSF została udostępniona informacja o przyznaniu pomocy. Jednocześnie wskazała, że z uwagi na powyższe, termin na złożenie umowy był liczony od dnia poinformowania wnioskodawcy za pośrednictwem systemu.

⁷⁷ NPRH/F/SN/0020/2024/13.

⁷⁸ Dalej: PTT.

⁷⁹ NPRH/F/SN/0084/2024/13.

⁸⁰ NPRH/F/SP/0081/2024/13.

⁸¹ NIK zwrócił się z o udzielenie wyjaśnień przez Pana Przemysława Czarnka, ówczesnego Ministra Edukacji i Nauki, co do tej oraz innych nieprawidłowości, lecz do wyznaczonego terminu 8 listopada 2024 r. nie otrzymał odpowiedzi.

W ocenie NIK warunki udziału w Programie, w tym tryb przyznawania finansowania zostały wyraźnie określone w rozporządzeniu RCN, więc decyzje Ministra w szczególności dotyczące udzielanej pomocy de minimis ze środków publicznych powinny być podejmowane z zachowaniem jawności i przejrzystości finansów publicznych.

(akta kontroli str. 527-535, CD-1, 892-901, 1679-1688, 1737-1761)

2. Minister dokonywał zmiany warunków umów w Programie RCN przed ich podpisaniem oraz bez uprzedniej opinii Zespołu RCN, co naruszało § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia RCN.

Zgodnie z § 15 ust. 1 i 2 rozporządzenia RCN przedsiębiorca mógł złożyć wniosek o zmianę warunków umowy nie później niż 60 dni przed dniem zakończenia realizacji projektu, na który pomoc została przyznana. Wniosek należało złożyć na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministra w formie dokumentu elektronicznego, opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym przez przedsiębiorcę albo osobę przez niego upoważnioną. Wniosek złożony przez przedsiębiorcę miał podlegać opiniowaniu przez Zespół.

Minister w okresie od listopada 2022 r. do kwietnia 2023 r. dokonywał zmian warunków wszystkich umów przed ich zawarciem, w tym w odniesieniu do objętych badaniem 46 projektów, których wnioskodawcami były podmioty działające w systemie szkolnictwa wyższego i nauki, w tym m.in. uczelnie kościelne i powiązane z nimi podmioty. Zmiany, o które wnioskowano dotyczyły m.in. skrócenia okresu realizacji projektu, zmian w harmonogramie projektu oraz dokonywania przesunięć środków finansowych między latami, tj. elementów podlegających ocenie merytorycznej Zespołu doradczego na etapie przygotowywania dla Ministra propozycji przyznania pomocy albo jej odmowy.

Jak wyjaśniła Dyrektor DPI – na etapie procesu uzgadniania i podpisywania umów o realizację projektów, które otrzymały finansowanie w ramach programu RCN, w związku z późnym rozstrzygnięciem konkursu, wnioskodawcy sygnalizowali potrzebę zmiany terminów realizacji projektów oraz zmiany podziału przyznanej kwoty na lata. Ponadto wskazała, że Minister Edukacji i Nauki wyraził zgodę na indywidualne rozpatrywanie spraw dotyczących zmiany terminu realizacji – w tym zmiany harmonogramu – i zmiany podziału przyznanej kwoty na lata dla projektów, które zostały zakwalifikowane do finansowania w ramach ww. projektów i w przypadkach uzasadnionych, udzielenie takiej zgody przez Dyrektora lub Zastępcę Dyrektora Departamentu Programów Naukowych i Inwestycji.

W ocenie NIK przytoczona argumentacja nie może stanowić usprawiedliwienia dla podejmowania działań przez Ministra, które nie znajdują podstawy prawnej w rozporządzeniu RCN.

(akta kontroli str. 527-535, CD-1, 892-901, 1679-1686, 1761)

3. Minister naruszył § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej nie informując w wymaganym terminie Prezesa UOKiK o udzielonej pomocy de minimis. Ponadto Minister nie dokonywał terminowo aktualizacji danych w sprawozdaniu, czym naruszył § 8a ust. 1 ww. rozporządzenia.

Zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej, podmiot udzielający pomocy sporządza i przekazuje sprawozdanie o pomocy udzielonej w danym dniu, w terminie siedmiu dni od dnia udzielania pomocy. Stosownie do postanowień § 8a ust. 1 ww.

rozporządzenia w przypadku zmiany wartości brutto wykazanej w sprawozdaniu podmiot udzielający pomocy przekazuje zaktualizowane sprawozdanie, w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji o zmianie.

Minister w okresie od września 2022 r. do października 2022 r. zgodnie z § 13 ust. 4 rozporządzenia RCN poinformował przedsiębiorców o wielkości przyznanej pomocy za pomocą elektronicznej skrzynki podawczej wnioskodawcy oraz za pośrednictwem systemu OSF. Mimo to, podmiot udzielający pomocy, tj. Minister, nie sporządził w terminie sprawozdań. Było to skutkiem opóźnionego w stosunku do daty udzielenia pomocy przekazania danych przez departament merytoryczny do administratora SHRIMP. Wprowadzenie danych do systemu SHRIMP nastąpiło również z opóźnieniem 15, 17 i 20 dni od daty przekazania danych przez departament merytoryczny do administratora systemu. Jednocześnie mimo dokonywania zwrotów niewykorzystanych środków przez beneficjentów Minister nie dokonywał aktualizacji danych w systemie SHRIMP w ciągu siedmiu dni od dnia uzyskania informacji o zmianie wysokości przyznanej pomocy. W konsekwencji dane przedstawiane w systemie SHRIMP były niezgodne ze stanem faktycznym. Zmiany w tym zakresie wprowadzone zostały dopiero wskutek wystąpienia w maju 2023 r. przez Prezesa UOKiK do Ministra o potwierdzenie prawidłowości i kompletności tych danych w systemie SHRIMP.

Jak wyjaśniła pani Agnieszka Wierzbicka – Zastępca Dyrektora DPI – brak aktualizacji sprawozdań dotyczących zakresu wartości udzielonej pomocy, w szczególności w związku ze zwrotami niewykorzystanych środków finansowych przez beneficjentów programu RCN, wynika ze spiętrzenia zadań realizowanych przez Departament. Dodała również, że braki kadrowe jak i zmiany organizacyjne wynikające z reorganizacji Departamentu uniemożliwiły bieżącą i terminową aktualizację sprawozdań. Jednocześnie wskazała, że Ministerstwo we wrześniu 2024 r. zatrudniło pracownika do obsługi Programu RCN, który niezwłocznie dokona aktualizacji sprawozdań.

Jak wyjaśnił pan Michał Goszczyński - Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji i Rozwoju (DIR) – Departament nie zajmował się bezpośrednio udzielaniem pomocy publicznej. Użytkownikiem głównym, tj. administratorem danych konta w aplikacji SHRIMP dla Ministerstwa, a wcześniej dla Ministerstwa Edukacji i Nauki był pracownik DIR. Jak wskazał do zadań administratora należało wprowadzanie do systemu danych o przypadkach pomocy, które przekazały departamenty udzielające pomocy publicznej. Jednocześnie podkreślił, że w obrębie DIR funkcjonował jedynie administrator konta SHRIMP.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje, że bieżące i prawidłowe wypełnianie obowiązków sprawozdawczych jest niezbędne, aby przedstawiane dla Rady Ministrów i Komisji Europejskiej przez Prezesa UOKiK informacje zawierały dane zgodne ze stanem faktycznym.

(akta kontroli str. 250-377, 527-535, CD-1, 566-591, 886-901, 1679-1686, 1762, 1764-1766)

4. Minister naruszył art. 5 ust. 3a ustawy o pomocy publicznej nie wydając zaświadczeń wskazujących wysokość faktycznie udzielonej pomocy publicznej.

Zgodnie z art. 5 ust. 3a ustawy o pomocy publicznej w przypadku, gdy wartość faktycznie udzielonej pomocy de minimis jest inna niż wartość pomocy wskazana w wydanym zaświadczeniu, podmiot udzielający pomocy, w terminie 14 dni od dnia stwierdzenia tego faktu, wydaje nowe

zaświadczenie, w którym wskazuje właściwą wartość pomocy oraz stwierdza utratę ważności poprzedniego zaświadczenia.

Od września 2022 r. do października 2022 r. minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki przekazywał przedsiębiorcom informację o wysokości udzielonej pomocy, wraz z zaświadczeniami potwierdzającymi, że udzielona pomoc jest pomocą de minimis. W objętej badaniem próbie, 10 beneficjentów dokonało zwrotu niewykorzystanych środków finansowych za lata 2022-2023 w terminach zgodnych z umowami. W żadnym z tych przypadków Minister nie wydał nowego zaświadczenia z właściwą wartością pomocy, jak również nie stwierdził utraty ważności poprzedniego zaświadczenia. Dodatkowo nie zostało to wykonane także w odniesieniu do innych beneficjentów, z którymi rozwiązano umowy i którzy dokonali zwrotu środków.

Jak wskazała Dyrektor DPI – brak aktualizacji zaświadczeń wynikał m.in. ze spiętrzenia zadań realizowanych przez Departament. Wskazała również, że na terminowość realizacji tego obowiązku mogły mieć wpływ zmiany kadrowe, dotyczące pracowników odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z obsługą Programu RCN.

Ponadto jak wyjaśnił Zastępca Dyrektora DIR – w okresie od 1 stycznia 2024 r. do 11 października 2024 r. nie wpłynęły od departamentów Ministerstwa do administratora konta SHRIMP informacje o konieczności wprowadzenia do systemu przypadków pomocy publicznej.

W ocenie NIK niewypełnienie przez Ministra powyższego ustawowego obowiązku może również ograniczać możliwość uzyskania dalszej pomocy publicznej przez beneficjenta w dozwolonej przepisami wysokości.

(akta kontroli str. 250-377, 527-535, CD-1, 566-591, 743-756, 886-901, 1679-1686)

5. Minister zawarł w ramach NPRH umowę z Uniwersytetem Ignatianum w Krakowie⁸² na realizację projektu „Klasyki polskiej filozofii chrześcijańskiej XX i XXI wieku”⁸³ po upływie 41 dni od dnia przekazania informacji o zakwalifikowaniu do finansowania, co było niezgodne z częścią IV ust. 25 i 26 Komunikatu Ministra z 2020 r.

Zgodnie z częścią IV ust. 25 i 26 Komunikatu Ministra z 2020 r. po przekazaniu informacji o zakwalifikowaniu wnioskodawcy do udziału w NPRH wraz z wysokością środków finansowych poprzez elektroniczną skrzynkę podawczą wnioskodawcy, wnioskodawca, w terminie 30 dni od otrzymania tej informacji przesyła umowę wg wzoru umieszczonego na stronie BIP MNiSW podpisaną kwalifikowanym podpisem elektronicznym albo podpisem zaufanym za pośrednictwem skrzynki podawczej Ministra. Niedotrzymanie tego terminu uznaje się za rezygnację z zawarcia umowy i przyznanych środków finansowych. Informacja o zakwalifikowaniu została przekazana w dniu 23 grudnia 2022 r., natomiast podpisana umowa została przekazana przez uczelnię dopiero w dniu 2 lutego 2023 r., tj. po upływie 41 dni.

Dyrektor DAP wyjaśniła, że UIK w dniu 18 stycznia 2023 r. w związku z przyznaniem finansowania projektu zwrócił się do Ministerstwa, z prośbą o zaktualizowanie harmonogramu i podziału wydatkowania środków w poszczególnych latach realizacji projektu wedle przedstawionego kosztorysu przed podpisaniem umowy. Wniosek został przez Ministerstwo

⁸² Wniosek złożony przez Akademia Ignatianum w Krakowie – zmiana nazwy.

⁸³ Umowa nr NPRH/DN/SN/507076/2021/1.

uwzględniony i stosowna informacja o akceptacji zmian w harmonogramie i kosztorysie umowy została przekazana przez MNiSW w dniu 31 stycznia 2021 r. Zdaniem Dyrektora DAP od tego dnia należało liczyć termin 30 dni na przekazanie podpisanej umowy, więc umowa została przekazana przez UIK w terminie.

Zdaniem NIK, w Komunikacie w sposób wyraźny określono skutki niedotrzymania przez wnioskodawcę terminu na podpisanie umowy, a wszystkim wnioskodawcom w programie winny być zapewnione te same warunki udziału.

(akta kontroli str. 1273-1276, 1277-1280, 1290-1372)

OCENA CZĄSTKOWA

Przyznawanie środków finansowych dla uczelni kościelnych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów w latach 2022-2023 w Programie RCN nie przebiegało prawidłowo. Minister zawarł 46 umów na realizację projektu w ramach Programu RCN z uczelniami kościelnymi i powiązаныmi z nimi podmiotami o łącznej wartości 3 047,2 tys. zł, jak również 456 umów z pozostałymi wnioskodawcami, pomimo niedotrzymania przez nich 30-dniowego terminu określonego w § 14 rozporządzenia RCN na przedłożenie podpisanych umów. Ponadto Minister dokonywał zmian warunków umów przed ich zawarciem, pomimo że przepisy rozporządzenia nie przewidywały podejmowania przez Ministra takich działań.

Minister naruszył art. 5 ust. 3a ustawy o pomocy publicznej nie wydając, w wymaganych przypadkach, zaświadczeń wskazujących wysokość faktycznie udzielonej pomocy publicznej. Pomimo, że Program RCN był objęty przepisami dotyczącymi pomocy publicznej de minimis, Minister nie informował w wymaganym terminie Prezesa UOKiK o udzielonej pomocy oraz nie dokonywał terminowo aktualizacji danych w sprawozdaniu, czym naruszył § 6 ust. 2 oraz § 8a ust. 1 rozporządzenia w sprawie sprawozdań o udzielonej pomocy publicznej. W efekcie powyższego Prezes UOKiK nie dysponował rzetelnymi danymi w przekazywanych Radzie Ministrów i Komisji Europejskiej sprawozdaniach o udzielonej pomocy publicznej.

Przyznawanie środków finansowych dla kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów w latach 2021-2023 w Programie NPRH, przebiegało w objętej badaniem próbie prawidłowo, za wyjątkiem jednego przypadku przekroczenia terminu na przekazanie podpisanej umowy przez beneficjenta.

OBSZAR

2. Rozliczanie środków finansowych udzielonych kościołom i związkom wyznaniowym oraz ich osobom prawnym

Opis stanu faktycznego

1. Stosownie do § 9 ust. 1 umów o realizację programu beneficjenci Programu RCN zobowiązani zostali w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, w którym rozpoczęto realizację projektu do przekazywania raportów rocznych do oceny przez Ministra.

W objętej badaniem próbie wszyscy beneficjenci terminowo składali raporty roczne. Dokonana w 46 przypadkach przez Departament merytoryczny ocena formalna raportów rocznych trwała ok. sześć miesięcy od chwili wysłania raportu w systemie OSF do momentu jego przekazania do oceny merytorycznej Zespołu RCN. Zespół zgodnie z rozporządzeniem RCN dokonywał oceny merytorycznej raportów, a następnie w terminie wskazanym w rozporządzeniu (60 dni)

przekazywał opinię ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego i nauki.

W okresie 2022-2024 beneficjenci programu RCN dokonali zwrotu niewydatkowanych środków w łącznej kwocie 2 300,8 tys. zł, z czego w 2022 r. – 30,3 tys. zł (co stanowiło 0,6% środków wydatkowanych w 2022 r.), w 2023 r. – 978,4 tys. zł (co stanowiło 7,1% środków wydatkowanych w 2023 r.) w 2024 r. – 1 292 tys. zł (co stanowiło 14,6% środków wydatkowanych do 10 października 2024 r.).

(akta kontroli str. CD-1, 566-591, 743-756)

Minister w okresie 2023-2024 przyjął wszystkie raporty roczne za 2022 r., w tym 46 raportów rocznych złożonych przez uczelnie kościelne i powiązane z nimi podmioty. Złożone za 2023 r. raporty roczne nie zostały przyjęte z uwagi na trwający proces ich weryfikacji pod względem formalnym, jak i merytorycznym. W okresie objętym kontrolą 33 beneficjentów, w tym cztery uczelnie kościelne i powiązane z nimi podmioty, przedłożyło Ministrowi do zatwierdzenia raporty końcowe. Raporty końcowe zostały przedłożone w terminie 60 dni od daty zakończenia projektu.

(akta kontroli str. 592-742)

2. Zgodnie ze wzorami umów umieszczonych przez MNiSW przy ogłoszeniach o kolejnych konkursach w ramach Programu NPRH oraz zawartymi umowami, beneficjenci środków finansowych byli zobowiązani do przedstawiania raportów rocznych – do 31 marca kolejnego roku za rok poprzedni oraz raportów końcowych – w ciągu 60 dni od dnia zakończenia realizacji projektu.

W próbie objętej badaniem w przypadku konkursów 10. i 11. raporty roczne za lata 2021-2023 były składane przez wszystkich beneficjentów, natomiast raporty końcowe zostały złożone przez dwa podmioty, tj. KUL⁸⁴ oraz UKSW⁸⁵. Raporty były składane terminowo i po uzyskaniu opinii Rady NPRH zostały przyjęte przez Ministra. W przypadku raportu końcowego złożonego przez KUL i zaakceptowanego przez Radę NPRH oraz Ministra stwierdzono brak realizacji jednego z kluczowych warunków umowy, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1644-1649, 1650-1672)

W konkursie 12. w próbie objętej badaniem raporty roczne za 2023 r. zostały złożone dla pięciu umów terminowo i zawierały elementy wskazane w umowie, cztery raporty zostały przyjęte, jeden na dzień 31 października 2024 r. pozostawał w ocenie.

NIK zwraca uwagę, że komunikaty Ministra wskazują terminy dla złożenia raportów rocznych lub końcowych przez beneficjentów, jednak nie wskazują żadnych terminów dla MNiSW na dokonanie ich oceny i potwierdzenia ich przyjęcia. Jak wyjaśniła Dyrektor DAP, „akty powszechnie obowiązujące nie określają terminu zatwierdzania raportów, jednak jest to wykonywane bez zbędnej zwłoki”.

(akta kontroli str. 1623-1625, 1626-1631, 1644-1649, 1650-1672)

W latach 2021-2023 MNiSW nie przeprowadzało kontroli u beneficjentów Programu NPRH. We wskazanym okresie nie została również rozwiązana ani jedna umowa z beneficjentami.

(akta kontroli str. 1281-1283, 1284-1289)

⁸⁴ Wniosek nr NPRH/U21/SP/495926/2021/10.

⁸⁵ Wniosek nr NPRH/U22/SP/495575/2021/10.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Minister, pomimo że beneficjent nie wypełnił kluczowego obowiązku wynikającego z § 17 ust. 6 umowy, tj. nie umieścił przetłumaczonej publikacji w Bibliotece Cyfrowej POLONA Biblioteki Narodowej⁸⁶, zaakceptował raport końcowy z realizacji umowy w ramach NPRH i uznał umowę za zrealizowaną i rozliczoną.

Minister zawarł z KUL w dniu 18 listopada 2021 r. w ramach konkursu 10. podmoduł Uniwersalia 2.1 NPRH umowę nr NPRH/U21/SP/495926/2021/10 na realizację projektu pt. „Tłumaczenie na język angielski monografii »W stronę Albionu. Studia z dziejów polsko-brytyjskich związków literackich w dobie wczesnonowożytnej«” na kwotę 66,4 tys. zł. Realizacja przedsięwzięcia miała zakończyć się z dniem 17 maja 2024 r. Termin na złożenie raportu końcowego przewidziano na 16 lipca 2024 r. Strony w dniu 27 marca 2023 r. podpisały aneks dotyczący zmian w harmonogramie realizacji projektu stanowiącym załącznik do umowy – nie wprowadzono innych zmian, w szczególności w zakresie czasu trwania lub innych postanowień umowy.

W dniu 26 czerwca 2024 r. KUL przedłożył raport końcowy, nie załączając oświadczenia o umieszczeniu przetłumaczonej publikacji w POLONA.

Jak wyjaśniła Dyrektor DAP, pani Barbara Szelewa-Kropiwnicka, KUL zwrócił się do MNiSW⁸⁷ z prośbą o wyrażenie zgody na zmianę formy realizacji zobowiązania wynikającego z zapisu § 17 ust. 6 umowy, tj. poprzez uznanie, że spełnieniem ww. warunku byłoby udostępnienie Bibliotece Narodowej pliku pdf tekstu książki niepoddanego jeszcze opracowaniu redakcyjnemu i/lub przekazanie egzemplarzy książki na koszt wykonawcy projektu do pięciu najważniejszych polskich bibliotek naukowych. Wyjaśniła również, że Rada NPRH zaopiniowała wskazaną propozycję KUL na posiedzeniu w dniu 18 marca 2024 r. i przychyliła się do propozycji spełnienia warunku umowy poprzez przekazanie na koszt wykonawcy projektu egzemplarzy publikacji do następujących bibliotek: Biblioteki Narodowej, Biblioteki Jagiellońskiej, Biblioteki Ossolineum, Biblioteki UAM oraz Biblioteki KUL. Stanowisko Rady NPRH zaakceptował Minister. O decyzji tej poinformowano KUL w piśmie z dnia 29 kwietnia 2024 r. (DPI-WPH.92.632.2021.AR), podpisanym przez Dyrektora DAP.

Po przedłożeniu raportu końcowego przez KUL, Rada NPRH na posiedzeniu w dniu 11 lipca 2024 r. wstrzymała się z jego przyjęciem i zwróciła się z prośbą o informację o terminie udostępnienia publikacji w POLONA (zgodnie z zapisami umowy).

KUL poinformował MNiSW⁸⁸, iż projekt, zgodnie z decyzją Ministra przekazaną w ww. piśmie z dnia 29 kwietnia 2024 r., nie przewidywał udostępnienia tekstu książki w POLONA i załączył do pisma potwierdzenie przekazania listem poleconym pięciu egzemplarzy książki.

Rada NPRH na posiedzeniu w dniach 16-17 września 2024 r., zawnioskowała o uznanie umowy za wykonaną oraz rozliczoną, a Minister zaakceptował stanowisko Rady NPRH.

W ocenie NIK, KUL nie zrealizował postanowienia § 17 ust. 6 umowy o finansowanie, bowiem nie umieścił przetłumaczonej publikacji w POLONA. Rada NPRH wydawała w tym zakresie sprzeczne opinie, raz uznając możliwość

⁸⁶ Biblioteka Cyfrowa POLONA udostępniana przez Bibliotekę Narodową w Warszawie – adres internetowy: <https://polona.pl/>. Dalej: POLONA.

⁸⁷ pismo znak NBN-614-02-03/24 z 6 marca 2024 r.

⁸⁸ pismo znak NBN-614-02-09/24 z 11 września 2024 r.

zmiany sposobu realizacji postanowienia w inny sposób niż przewidziany umową, innym razem oczekując publikacji w POLONA. Podkreślić przy tym również należy, że ani MNiSW ani KUL nie podjęły działań zmierzających do zmiany treści umowy w ten sposób, aby możliwe było przyjęcie innego rozwiązania niż przewidziane umową, co było uzasadnione również treścią Komunikatu Ministra z 2020 r. oraz opublikowanym wzorem umowy.

Zdaniem NIK, przekazanie po jednym egzemplarzu książki w formie drukowanej do pięciu bibliotek wskazanych przez Radę NPRH w żadnym razie nie mogło być uznane za zrealizowanie postanowienia § 17 ust. 6 umowy oraz nie spełniało celu wyznaczonego treścią ww. Komunikatu. Brak realizacji jednego z kluczowych postanowień umowy powinien skutkować uznaniem jej za niewykonaną i w konsekwencji żądaniem zwrotu wykorzystanych środków finansowych, tj. kwoty 63,4 tys. zł⁸⁹.

(akta kontroli str. 1273-1276, 1277-1280, 1373-1534, 1644-1649, 1650-1672)

OCENA CZĄSTKOWA

Rozliczanie środków finansowych udzielonych kościołom i związkom wyznaniowym oraz ich osobom prawnym w Programie RCN i Programie NPRH odbywało się poprzez składanie raportów rocznych lub końcowych. W obydwu Programach beneficjenci objęci szczegółowym badaniem przedłożyli raporty roczne lub końcowe w terminach określonych umowami. W przypadku jednego raportu końcowego złożonego przez KUL w ramach Programu NPRH stwierdzono, że beneficjent nie zrealizował jednego z kluczowych warunków umowy dotyczącego umieszczenia przetłumaczonej publikacji w serwisie Biblioteki Narodowej POLONA a mimo tego umowa została uznana za zrealizowaną.

NIK zwraca jednocześnie uwagę, że w przypadku raportów rocznych i końcowych również nie określono ostatecznego terminu na ich zatwierdzenie, co rodzi ryzyko, że beneficjenci składając raport za kolejny okres sprawozdawczy lub raport końcowy, mogą nadal nie mieć informacji czy poprzedni raport został zaakceptowany, ponieważ ani rozporządzenie RCN ani komunikaty NPRH i zawierane umowy nie przewidują terminów na rozpatrzenie tego rodzaju spraw dla pracowników departamentów lub Ministra.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następującą uwagę i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na wyznaczenie beneficjentom programów Ministra czasu na realizację określonych czynności m.in. poprzez wskazanie im konkretnych terminów na złożenie wniosku, złożenie zastrzeżeń, przekazanie podpisanej umowy czy raportów rocznych i końcowych, przy jednoczesnym braku wyznaczenia takich ram czasowych dla pracowników Ministerstwa i samego Ministra na dokonanie określonych czynności m.in. terminu na rozpatrzenie wniosku i dokonanie jego oceny czy oceny raportów rocznych i końcowych. Przykładowo Minister w Programie RCN określił wiążące dla beneficjenta terminy złożenia raportów rocznych lub końcowych, jak również wyznaczył Zespołowi RCN termin przekazania opinii w sprawie tych raportów. Jednocześnie rozporządzenie RCN nie przewiduje terminów na dokonanie oceny formalnej i rachunkowej raportów rocznych lub końcowych przez komórki

⁸⁹ KUL zwrócił niewykorzystaną kwotę w wysokości 3 tys. zł.

organizacyjne Ministerstwa, co skutkowało dokonywaniem takiej oceny w okresie sześciu miesięcy od daty terminowego wpływu raportu. Także w przypadku Programu NPRH komunikaty Ministra, jak również zawarte umowy, nie przewidywały terminów dla pracowników departamentów merytorycznych, Rady NPRH oraz Ministra na dokonanie oceny wniosku, zawarcie umowy, ocenę raportu rocznego lub końcowego. W konsekwencji w przypadku konkursów 10. i 11. ośmiu beneficjentów objętych szczegółowym badaniem otrzymało informacje o zakwalifikowaniu się do NPRH średnio po ok. 616 dniach, natomiast w konkursach 12. i 13. dla pozostałych 22 beneficjentów ten czas wynosił średnio ok. 392 dni.

Wnioski

1. Zwiększenie nadzoru nad realizacją programów Ministra, w tym poprzez wzmocnienie mechanizmów kontroli zarządczej w zakresie zawarcia i realizacji umów o dofinansowanie w ramach programów Ministra.
2. Niezwłoczne wydanie właściwych zaświadczeń beneficjentom Programu RCN, w przypadku których nastąpiła zmiana wysokości udzielonej pomocy de minimis.
3. Niedopuszczanie do rozliczenia umów w sytuacji nie wypełnienia kluczowych postanowień umownych przez beneficjentów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 6 grudnia 2024 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Michał Jędrzejczyk

/podpisano elektronicznie/

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Sławomir Żyła, p.o. Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

/podpisano elektronicznie/